



# Riktlinjer toxiska läkemedel i Region Värmland

Anna Skinning och Anna Nylund, Läkemedelscentrum  
MAS-möte, hösten 2024

# Bakgrund

- AFS 2005:5, ändring 2009:6. Krävs lokala anvisningar.
- Första versionen AFS 1999:11, utifrån den utarbetades två delar av anvisningar för Landstinget i Värmland. Dessa har sedan inte uppdaterats.
  - Del 1 Cytostatika och andra cytotoxiska läkemedel
  - Del 2 Läkemedel med bestående toxisk effekt
- Finns flertal studier om riskerna vid hantering av cytostatika. Fler och fler undersökningar visar att det finns antibiotikakontamination i läkemedelsrum och övriga lokaler på vårdenheter. Många nya läkemedel är av typer som kan medföra antikropps bildning, dessa behöver hanteras med försiktighet.

# Ny uppdatering på gång 1 januari 2025



# AFS 2005:5 Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt

1 § Dessa föreskrifter gäller arbete där det finns risk för exponering för sådana läkemedel som genom sina toxikologiska egenskaper kan orsaka bestående skada. Med sådana läkemedel avses följande.

1 a) Läkemedel beträffande vilka LäkeMedelsverket angivit eller preliminärt angivit att de tillhör grupp L01, Cytostatiska/cytotoxiska medel, enligt ATC-klassificeringen (Anatomical Therapeutic Chemical Classification system).

b) Andra läkemedel med cytotoxisk effekt.

2. Läkemedel som medför risk för uppkomst av överkänslighet och som genom sina toxikologiska egenskaper kan orsaka bestående skada.

3. Läkemedel, utom anestesigaser, som används som inhalationsläkemedel och som genom sina toxikologiska egenskaper kan orsaka bestående skada.

Som särskilt farliga läkemedel betecknas i dessa föreskrifter de läkemedel som angivits under 1. Det gäller dock inte läkemedel som innehåller monoklonala antikroppar som tillhör grupp L01 om en riskbedömning visar att hanteringen inte medför allvarlig hälsorisk genom cytostatisk eller cytotoxisk verkan. I dessa fall får de hanteras som läkemedel som angivits under 2.

# Riskmedvetenhet

Finns inget tydligt regelverk med gränsvärden utan mycket bygger på försiktighetsprincipen och en riskmedvetenhet.

# Dokument för toxiska läkemedel i regionen

- Riktlinje *Hantering av cytostatika/cytotoxiska läkemedel* (RIK-29340)
- Riktlinje *Hantering av läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt* (RIK-29339)
- Lista över *Läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt och cytostatika* (INS-28579)
- *Riskbedömningsblankett cytostatika och läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt* (FOR-29542)

# Ansvar/arbetsmiljöarbete

- Arbetsgivaren ansvarar för:
  - Riskanalys av arbetsmiljön
  - Utbildning
  - Förutsättningar för säker läkemedelshantering
- Arbetstagaren ansvarar för:
  - Följa föreskrifter, riktlinjer och lokala rutiner
  - Rapportera avvikelser

## Iordningställande och administrering

Samtliga läkemedel ska iordningställas och administreras så att exponeringen minimeras. Den som vid inandning eller hudkontakt med läkemedel visat tecken på överkänslighet för en viss typ av läkemedel skall inte tillreda denna typ av läkemedel.

Personlig skyddsutrustning ska alltid användas vid hantering av dessa läkemedel och ska bytas vid arbete med andra läkemedel.

- Nitrilhandskar
- Visir vid risk för stänk
- Andningsskydd FFP3 vid krossning av läkemedel



# Personlig skyddsutrustning

- En del läkemedel och/eller verksamma rester av dessa kan utsöndras hos patienter under sju dygn efter behandlingen.
- Basala hygienrutiner ska tillämpas.
- Vid risk för kontakt med kroppsvätskor ska engångsplastförkläde alternativt skyddsrock med lång ärm och muddar samt handskar användas.

# Avfallshantering under utsöndringstiden

Material som används vid rengöring och städning, tvättlappar, inkontinensskydd med urin, kräkpåsar, blöjor, tömd urinpåse, handskar, plastförkläde och annat som kan innehålla cytostatika läggs i plastpåse som försluts i patientens bostad och sedan slängs i vanliga soporna. Vid risk för läckage används två plastpåsar.

# Spill av kroppsvätskor på ytor och föremål under utsöndringstiden

- Eventuellt spill ska genast torkas upp.
- Använd engångsmaterial att torka med och undvik svepande rörelser.
- Skölj med rikligt med vatten och rengör noga. Använd därefter ytdesinfektion.
- Använt engångsmaterial ska läggas i en plastpåse som försluts och sedan slängs i vanliga soporna

# Spill under utsöndringstiden

- Spill på oskyddad hud
  - Skölj med rikligt med vatten i minst 5 min
- Stänk i ögonen
  - Skölj omedelbart med vatten/steril isoton NaCl i minst 15 min
  - Kontakta ögonläkare/akuten vid kvarstående besvär

Dokumentera tillbud!

# Tvätt under utsöndringstiden

- Om tvätten är förorenad (innehåller spill av cytostatika, urin, kräkning, avföring, riklig svettning) ska handskar och plastförkläde användas.
- Tvätten hanteras varsamt. Rulla ihop den och var försiktig med att skaka exempelvis sängkläderna då aerosoler sprids i luften.
- Textilier som förorenats byts omedelbart. Patientens textilier som förorenats ska tvättas i lägst 60 grader och ska inte blandas med annan tvätt.
- Hos patienter som är urininkontinenta eller har svåra kräkningar bör plastskydd användas som skydd för madrass och huvudkudde.

## Städning under utsöndringstiden

- Handskar och plastförkläde ska användas.
- Vid rengöring ska engångsmaterial användas och ytor desinfekteras.
- Golvet på toalett som används av patient som fått cytostatika senaste sju dygnet ska städas med torr och fuktig metod. Torka först med torr engångsmopp för att få bort eventuella torra rester av cytostatika. Därefter torkas golvet med fuktig engångsmopp för rengöring och sist med torr engångsmopp igen för att få bort upplösta kvarvarande cytostatikarester.
- Toalettstol ska alltid spolas med nedfällt toalettlock innan vanlig rengöring sker.
- Använt engångsmaterial ska läggas i en plastpåse som försluts och sedan slängs i vanliga soporna.

## Länkar

- Riktlinje [Hantering av cytostatika/cytotoxiska läkemedel](#) (RIK-29340)
- Riktlinje [Hantering av läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt](#) (RIK-29339)
- Lista över [Läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt och cytostatika](#) (INS-28579)
- [Riskbedömningsblankett cytostatika och läkemedel med potentiellt bestående toxisk effekt](#) (FOR-29542)